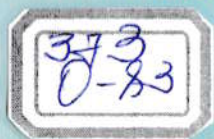
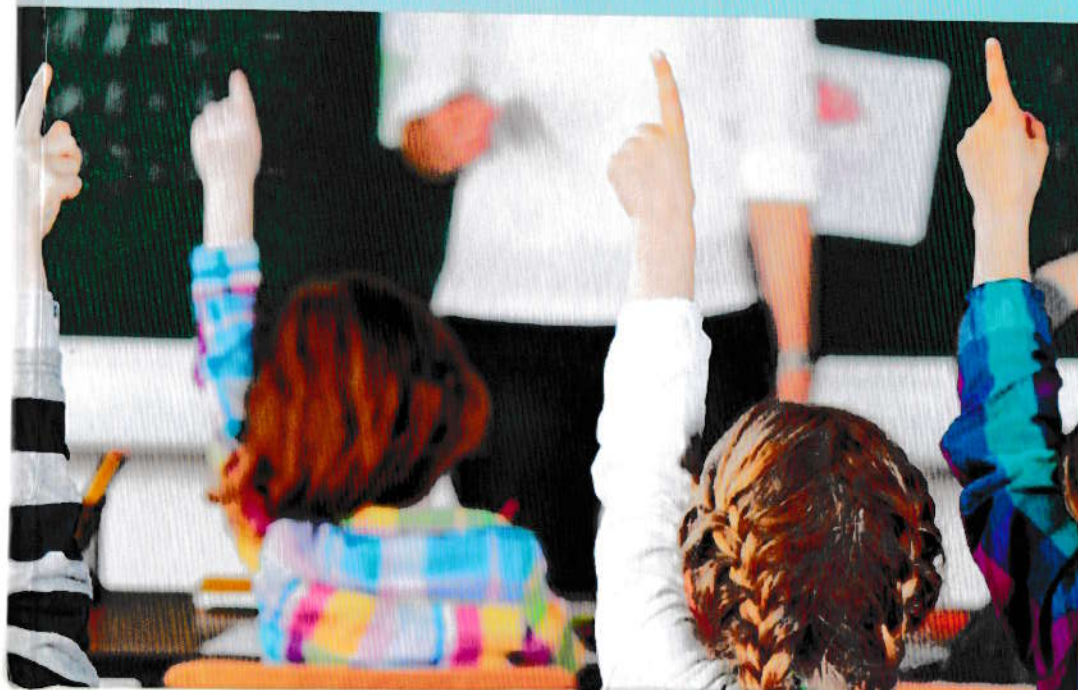

Ф.И.ОЧИЛОВ, З.А.УМАРОВА

ПЕДАГОГИКАИ ТАЪЛИМИ ИБТИДОЙ, ИННОВАТСИЯ ВА ИНТЕГРАТСИЯ

373
0-83

ВАЗОРАТИ ТАЪЛИМОТИ ОЛЙ, ФАН ВА
ИННОВАТСИОНИИ ҶУМҲУРИИ ЎЗБЕКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ПЕДАГОГИИ
ШАҲРИ ЧИРЧИҚ

Ф.И.ОЧИЛОВ, З.А.УМАРОВА

ПЕДАГОГИКАИ ТАЪЛИМИ ИБТИДОЙ,
ИННОВАТСИЯ ВА ИНТЕГРАТСИЯ

(Китоби дарсӣ барои донишомӯзони бакалавриати
60110500 – «Таълими ибтидоӣ»)

«City of book»

Тошкент – 2023

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
AXBOROT RESURS MARKAZI
1-FILIALI

UOK-373;37.0
KBK-74.202.2;74.1
O-83

Очилов Ф.И., Умарова З.А. Педагогикаи таълимии ибтидоӣ, инноватсия ва интеграция // Китоби дарсӣ. Тошкент. «City of book», 2023. – 200 саҳифа.

Дар ин китоби дарсӣ масъалаҳои педагогика, инноватсия ва интеграцияи таълими ибтидоӣ мавриди таҳлил қарор гирифта, он барои омӯзгорони оянда пешбинӣ шудааст. Китоби дарсӣ мувофиқи барномаи фанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интеграция» дар асоси санадҳои меъёрии ҳуқуқии нав оид ба маориф таҳия шудааст, ки бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон № ПФ-5847 8 октябр соли 2019 «Консепсияи рушд ба системаи маълумоти олии Ҷумҳурии Ўзбекистон то соли 2030» дар асоси талабот ба вучуд оварда шудааст.

Китоби дарсӣ аввалин таҷриба дар ин мавзӯ буда, интизори андеша, эрод ва пешниҳодҳои шумо дар ин бора ҳастем.

МУҲАРРИРИ МАСЪУЛ:

Мардонов Шукурулло Қўлдошев — доктори илмҳои педагогӣ, профессор.

БАРРАСИКУНАНДАҲО:

Маҳкамов Улфат Илхамович — доктори илмҳои педагогӣ, профессор.

Самиев Асроридин Сайфидинович — доктори илми фалсафаи фанҳои педагогӣ (PhD), дотсент.

Китоби дарсӣ тибқи фармони Вазорати таълимоти олий, фан ва инноватсионии Ҷумҳурии Ўзбекистон № 314 аз 17 июли соли 2023 ва нашри нашрияхое, ки аз ҷониби Девони Вазирони Ҷумҳурии Ўзбекистон иҷозатнома доранд, иҷозат дода шудааст.

ISBN 978-9910-9413-7-5

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
AXBOROT RESURS MARKAZI

© Очилов ва б., 2023

©«City of book», 2023

МУНДАРИҶА

МУҚАДДИМА	5
Модули 1. Хусусиятҳои умумии «Педагогикаи таълими ибтидоӣ»	7
Мавзӯи 1. Мазмуни мафҳуми «Педагогикаи таълими ибтидоӣ»	7
Мавзӯи 2. Методикаи педагогикаи таълими ибтидоӣ	12
Мавзӯи 3. Қонунҳои умумии инкишофи шахсият ва андешаҳо дар бораи ташхиси он	18
Мавзӯи 4. Таърихи педагогикаи таълими ибтидоӣ	25
Мавзӯи 5. Раванди педагогӣ дар таълими ибтидоӣ	30
Мавзӯи 6. Талаботи тахассусӣ ба муаллимони синфҳои ибтидоӣ	42
Модули 2. Дидактикаи таълими ибтидоӣ	54
Мавзӯи 7. Мазмуни «Дидактикаи таълими ибтидоӣ»	54
Мавзӯи 8. Раванди таълим дар педагогикаи таҳсилоти ибтидоӣ	60
Мавзӯи 9. Асосҳои таълим дар педагогикаи таҳсилоти ибтидоӣ	65
Мавзӯи 10. Усулҳои ташкили таълими ибтидоӣ	70
Мавзӯи 11. Дарс – ҳамчун шакли асосии таълими ибтидоӣ	76
Мавзӯи 12. Санҷиш ва баҳодиҳии натиҷаҳои дониши азхудкардаи донишҷӯён	81
Модули 3. Назарияи тарбия дар таълими ибтидоӣ	87
Мавзӯи 13. Мазмуни принципҳо ва усулҳои раванди тарбия ...	87
Мавзӯи 14. Тарбия ҳамчун раванд дар таълими ибтидоӣ	93
Мавзӯи 15. Асосҳои тарбияи миллий дар таълими ибтидоӣ	98
Мавзӯи 16. Гуманизатсия ва демократикунонии раванди тарбия дар таълими ибтидоӣ	105
Мавзӯи 17. Тамоюлҳои муосири раванди таълим дар таҳсилоти ибтидоӣ	111
Модули 4. Инноватсия дар таълими ибтидоӣ	117

Мавзӯи 18. Мазмуни инноватсия дар таълими ибтидоӣ	117
Мавзӯи 19. Фаъолияти инноватсионии муаллимони синфҳои ибтидоӣ	122
Мавзӯи 20. Системи кредитӣ-модулии таълим дар таҳсилоти ибтидоӣ	128
Мавзӯи 21. Ташкили раванди тарбия дар асоси низоми кредитӣ-модуль дар таҳсилоти ибтидоӣ	136
Мавзӯи 22. Технологияи таълими фосилавӣ дар таҳсилоти ибтидоӣ	141
Мавзӯи 23. Технологияҳои инноватсионии таҳсилоти ибтидоӣ дар кишварҳои пешрафта	150
Модули 5. Интеграция дар таълими ибтидоӣ	155
Мавзӯи 24. Моҳияти интеграция дар таълими ибтидоӣ	155
Мавзӯи 25. Дарсҳои интеграционӣ дар таълими ибтидоӣ	161
Мавзӯи 26. Усули кластерӣ дар таълими ибтидоӣ	165
Мавзӯи 27. Усули «Мактаб-лабораторӣ» дар таълими ибтидоӣ	170
Мавзӯи 28. Усули дарсҳои маҳорат дар таълими ибтидоӣ	176
Мавзӯи 29. Таҷрибаи ташкили таълими ибтидоӣ дар асоси интеграция дар мамлакатҳои тараққикарда	180
Мавзӯи 30. Арзёбии интеграционӣ самаранокии таълими ибтидоӣ	184
Мавзӯҳои ва супоришҳо барои омӯзиши мустақилона	189
Лугат	191
Адабиётҳои тавсияшуда	196

МУҚАДДИМА

Дар давраи Ренессанси сеюм, ки дар Ўзбекистон барпо карда шуда истодааст, инкишоф додани таълими ибтидоӣ ва тавассути он ба камол расидани бачагони 7-11 сола вазифаи муҳим мебошад. Дар ин маврид Муроҷиатномаи Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон Шавкат Мирзиёев дар Маҷлиси Олӣ (29 декабр соли 2020) вазифаҳои зерин алоҳида муайян карда шудаанд: «*Барои ба кулӣ баланд бардоштани сифати таълим, пеш аз ҳама, барномаҳои таълимӣ, дастурҳои методӣ барои омӯзгорону тренерон ба меъёрҳои пешрафтаи байналмилалӣ мутобиқ карда шаванд*». Ба ин маъно, фанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интеграция», ки дар раванди таҳсилоти олии педагогӣ ба омӯзгорони оянда таълим дода мешавад, бояд аз ҷанбаҳои зерин тақмил дода шавад:

– тақмили барномаи таълимии фанҳои хониш дар асоси талаботи муосир;

– таҳияи китобҳои дарсӣ ва дастурҳои таълимӣ барои донишҷӯёни хониш ва омӯзгорону тренерон оид ба фаъолияти амалии ҷавобгӯи стандартҳои байналмилалӣ;

– ғанӣ гардонидани раванди таълими ибтидоӣ бо коркардҳои инноватсионии педагогӣ.

Бо мақсади таъмини иҷрои ин вазифаҳо мо аз соли таҳсили 2020-2021 барномаи таълимии фанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интеграция»-ро тақмил дода, асосҳои таълими онро навсозӣ намуда, китоби дарсии мазкурро таҳия намудем.

Таълифи китоби дарсӣ бо назардошти нақшаи корӣ дар асоси Барномаи намунавии «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интеграция» аз ҷониби Вазорати маорифи Ҷумҳурии Ўзбекистон тасдиқ карда шудааст. Ин фан як қисми фанҳои тахассусии муаллимони оянда мебошад.

Мақсади фанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интеграция» таълим додани омӯзгорони оянда оид ба назария ва методологияи таълими ибтидоӣ, тарбия ва фаъолияти амалӣ мебошад. Вазифаҳои он аз инҳо иборатанд:

– додани дониш оид ба мазмуни педагогикаи таҳсилоти ибтидоӣ;

- омӯзиши талабҳои гузашта ба муаллимони синфҳои ибтидоӣ;
- фаҳмондани раванди педагогӣ дар таҳсилоти ибтидоӣ;
- фаҳмондани мӯҳтавои инноватсия дар таҳсилоти ибтидоӣ;
- ташаккули маҳорати омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ дар фаъолияти инноватсионӣ;
- додани дониш оид ба моҳияти интегратсияи таҳсилоти ибтидоӣ;
- додани таҳассус оид ба масъалаҳои марбут ба интегратсия дар таҳсилоти ибтидоӣ.

Аз ҷанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интегратсия» нисбат ба омӯзгорони оянда талаботҳои зерин гузашта мешаванд:

- дониши назариявии педагогикаи таҳсилоти ибтидоӣ дошта бошад;
- ба даст овардани малакаҳои навоарона дар таҳсилоти ибтидоӣ;
- ташаккули малакаҳо оид ба масъалаҳои интегратсия дар таҳсилоти ибтидоӣ;
- мусаллаҳ будан бо методикаи инфиродии таълим.

Ин талаботро муаллимони оянда дар раванди таҳсилоти олии педагогӣ тавассути ҳамин ҷан аз худ мекунам.

Ҷанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интегратсия», ки дар курси таҳсилоти олии педагогӣ таълим дода мешавад, бо ҷанҳои «Педагогикаи умумӣ», «Назария ва таърихи педагогика», «Маҳорати педагогӣ», «Технологияҳои педагогӣ» алоқав зич дорад. Дар баробари ин, ин ҷан объекти тадқиқотӣ, методологияи таълим ва асосҳои консептуалии худро дорад.

Китоби дарсии мазкур аз мукаддима, таҳлили 30 мавзӯ, ки ба 5 модули тақсим шудааст, саволу супоришҳои мустақамкунамда барои ҳар як мавзӯ, дастурҳо барои омӯзиши мустақилона ва ҳониши тавсияшаванда иборат аст.

Модули 1. Хусусиятҳои умумии «Педагогикаи таълими ибтидоӣ»

Мавзӯи 1: Мазмуни мафҳуми «Педагогикаи таълими ибтидоӣ»

Нақша:

1. Мафҳуми «Педагогикаи таълими ибтидоӣ».
2. Мақсад ва вазифаҳои ҷанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ».
3. Алоқамандии ҷанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ» бо дигар ҷанҳо.

Вояҳои калидӣ: ибтидоӣ, таҳсилот, педагогика, фаҳмиш, замонавӣ, дониш, малака, равиш, тафаккур, мафҳум.

Мафҳуми «Педагогикаи таълими ибтидоӣ». Вазифаҳои асосии таҳсилоти ибтидоӣ дар Ёзбекистон дар давраи Ренессанси сеюм аз инҳо иборатанд:

- инкишоф додани малакаҳои тафаккури таҳлилий ва эҷодии ҳонандагони синфҳои ибтидоӣ;
- тақмили таҳсилоти ибтидоӣ дар асоси таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ;
- ноил шудан ба самаранокии таълими ибтидоӣ.¹

Ин вазифаҳо мазмуни ҷанни «Педагогикаи таълими ибтидоӣ, инноватсия ва интегратсия»-ро, ки дар раванди таҳсилоти олии педагогӣ таълим дода мешаванд, муайян мекунам. Бинобарин, мазмуни ҷанни таълим додани донишҳои назариявӣ, малака ва маҳорати омӯзгорони оянда дар заминаи таҳсилоти ибтидоӣ, тарбия ва таълим мебошад. Дар ин ҷо баъзе чизҳоро бояд дар хотир нигоҳ дошт:

¹ Ёзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисига Муроҷатномаси. // «Халқ сӯзи» газетаси. 2020 йил 30 декабрь сони.